

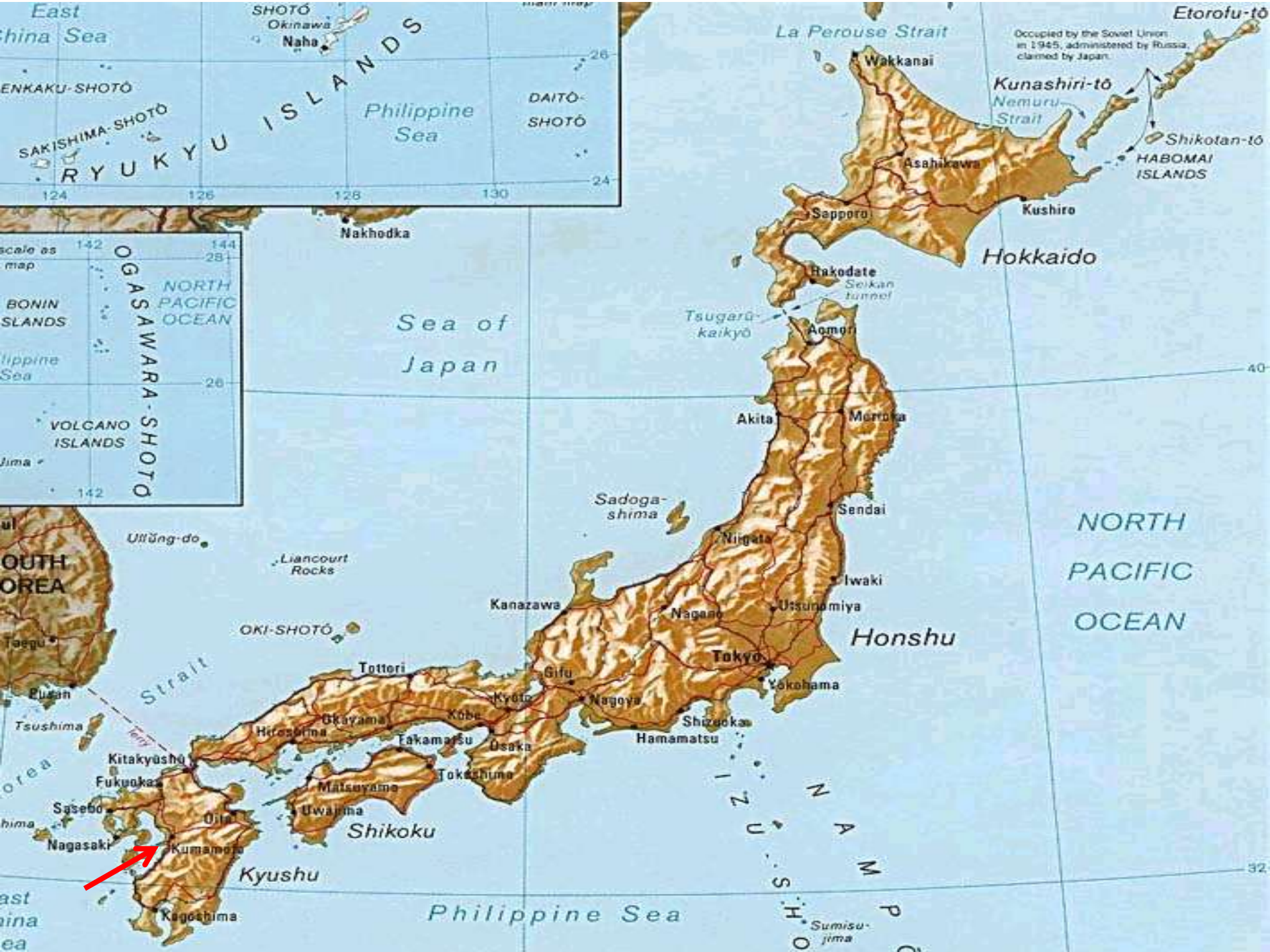

Sağlığın Sosyal Belirleyicileri

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan TÜRKKAN
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı AD.
aturkkan@uludag.edu.tr

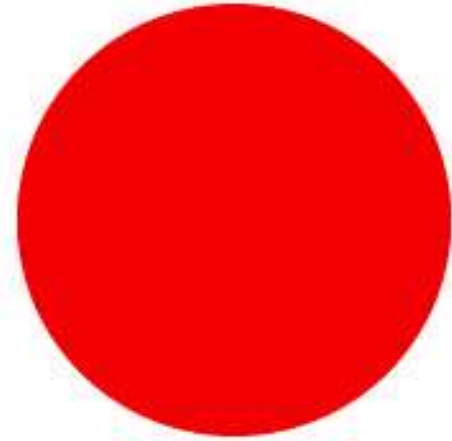

Nüfus: 127.000.000
35.220 \$

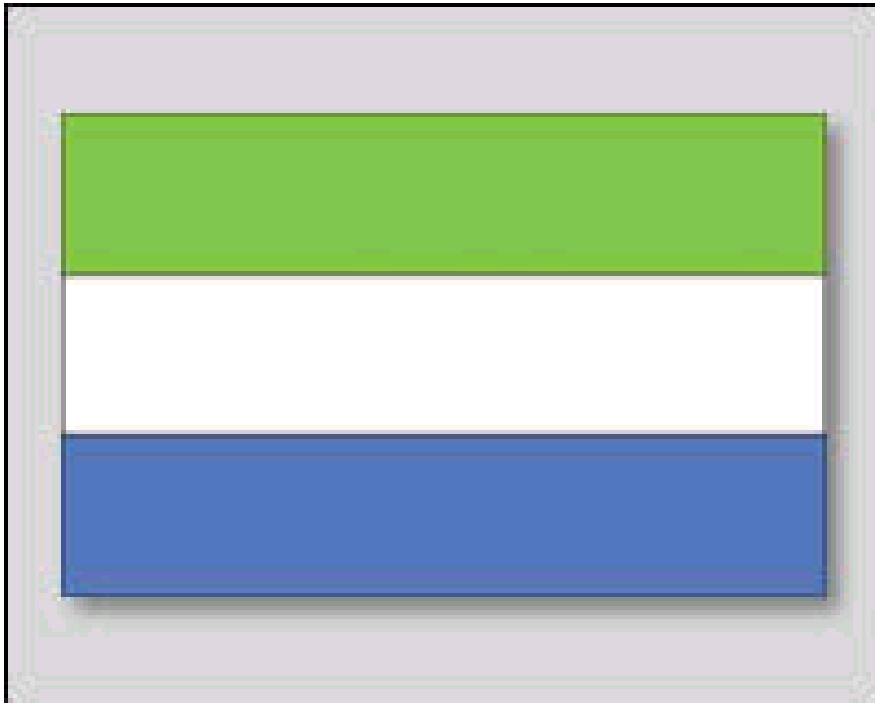

© 1992 MAGELLAN Geographix, Santa Barbara, CA

Nüfus: 5.500.000
849 \$

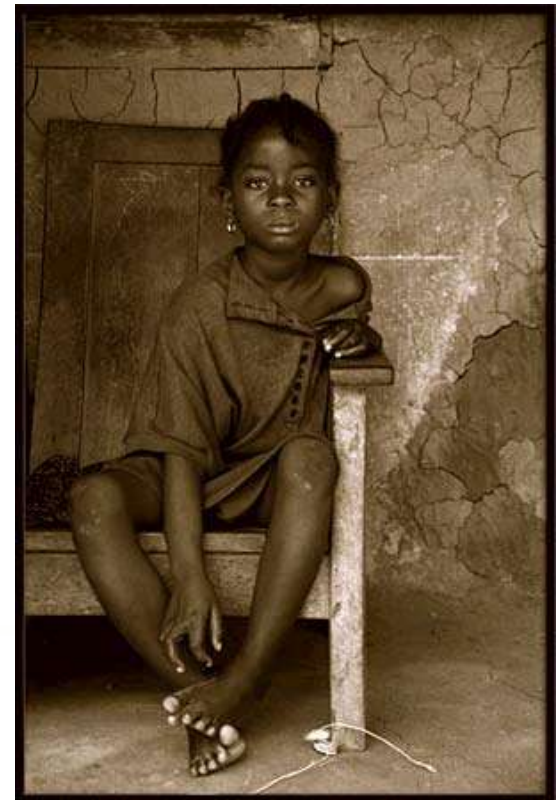

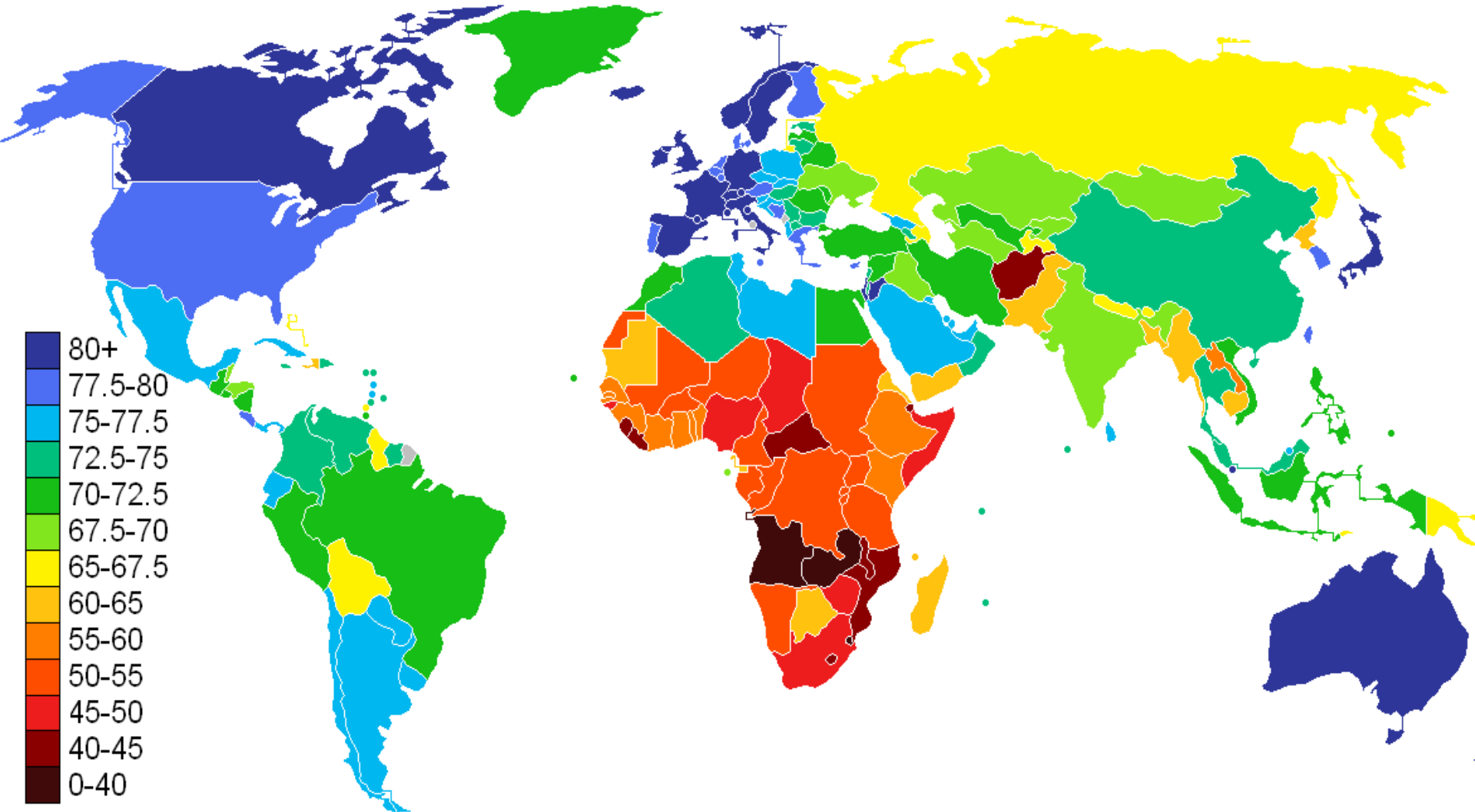

- Aiko bugün 80 yaşında.
- 5 yıl daha yaşayacak...

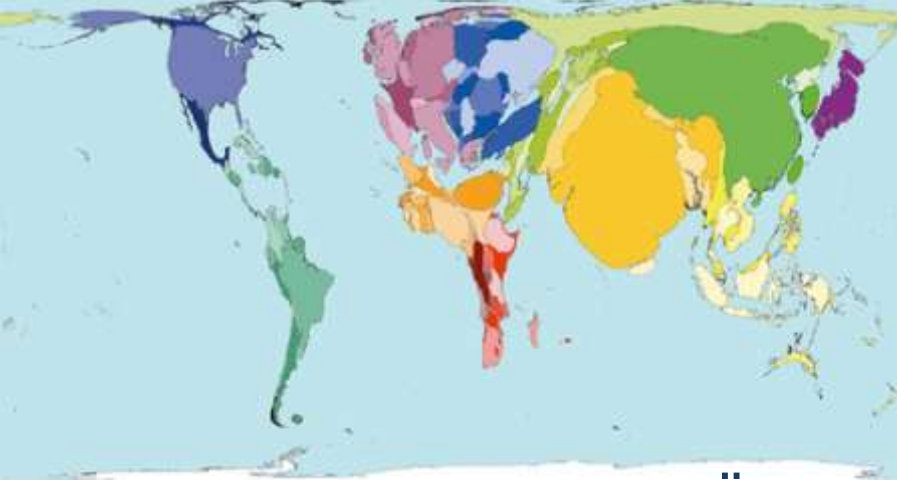

Mariam'da 80 yaşına kadar
yaşatılabilirdi...

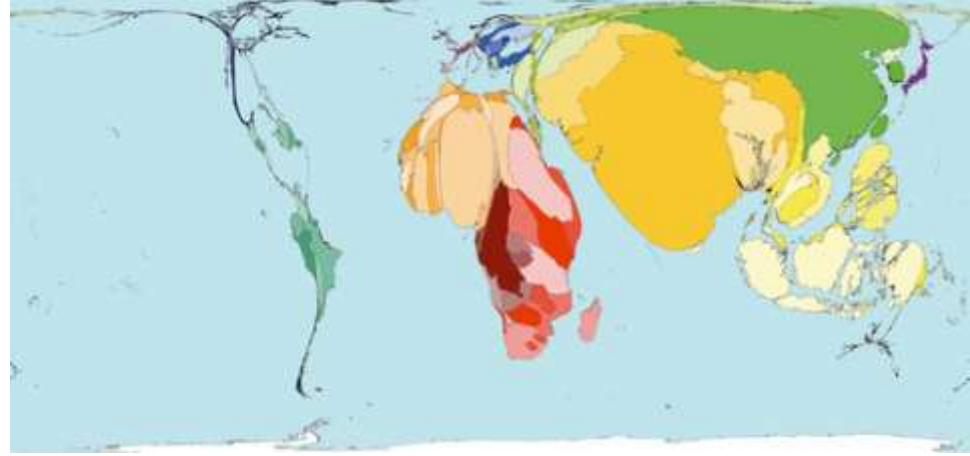
Dünyada doğumda yaşam beklentisi (2011)

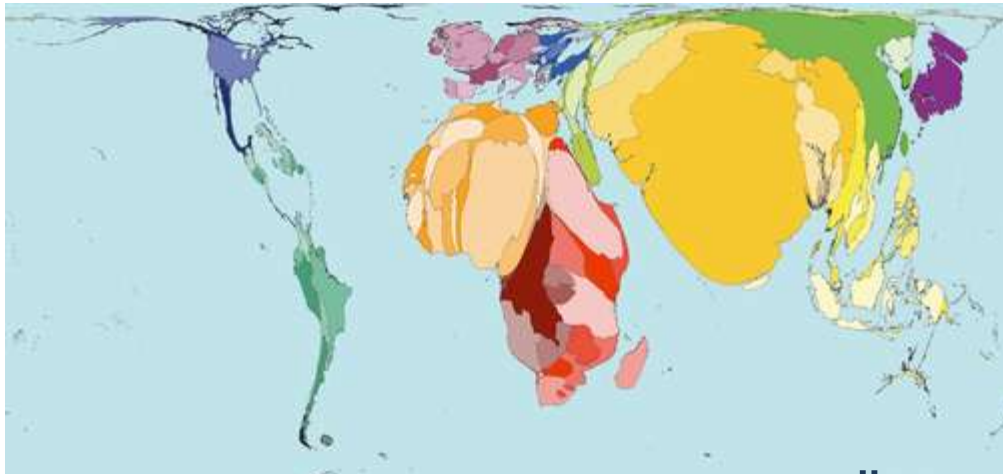
Ölüm Nedenleri Farklı

Kalp Hastalıkları Ölümleri

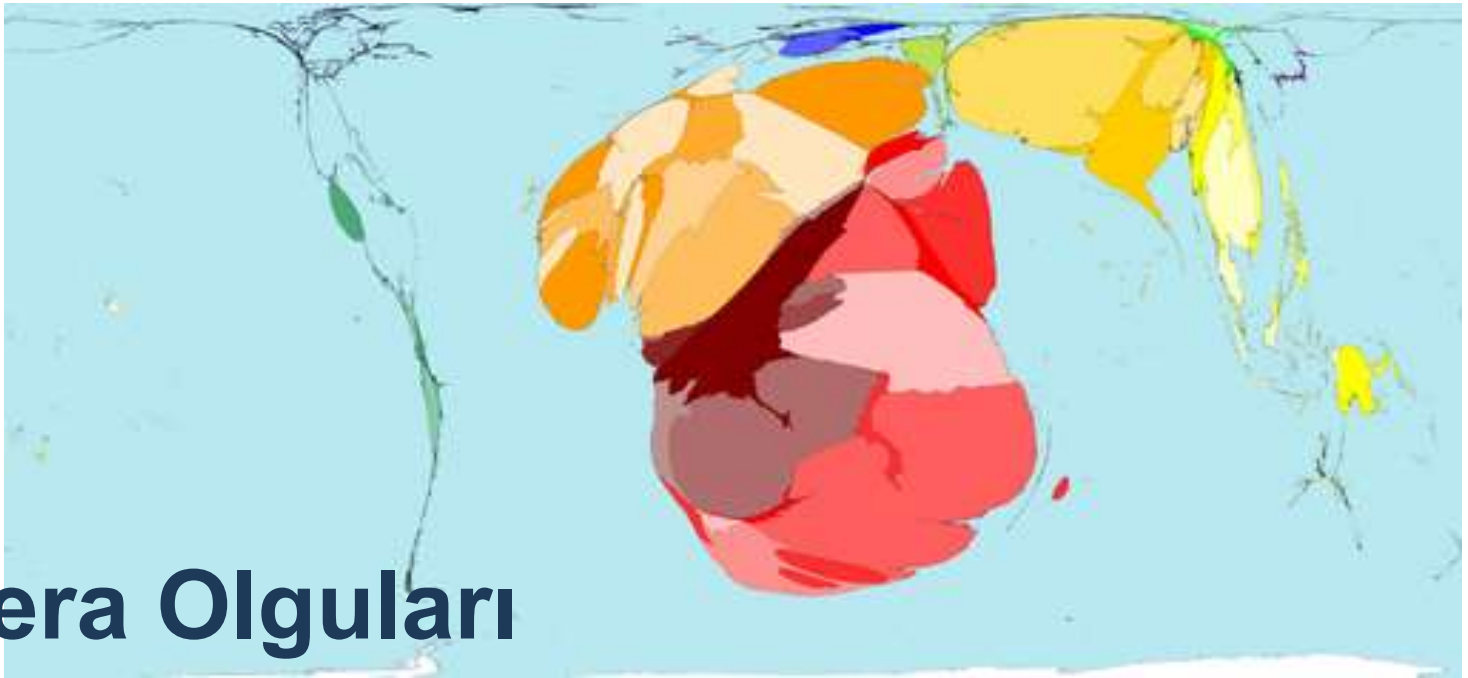
Tüberküloz Ölümleri

Solunum Sistemi Enfeksiyonu Ölümleri

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Kolera Olguları

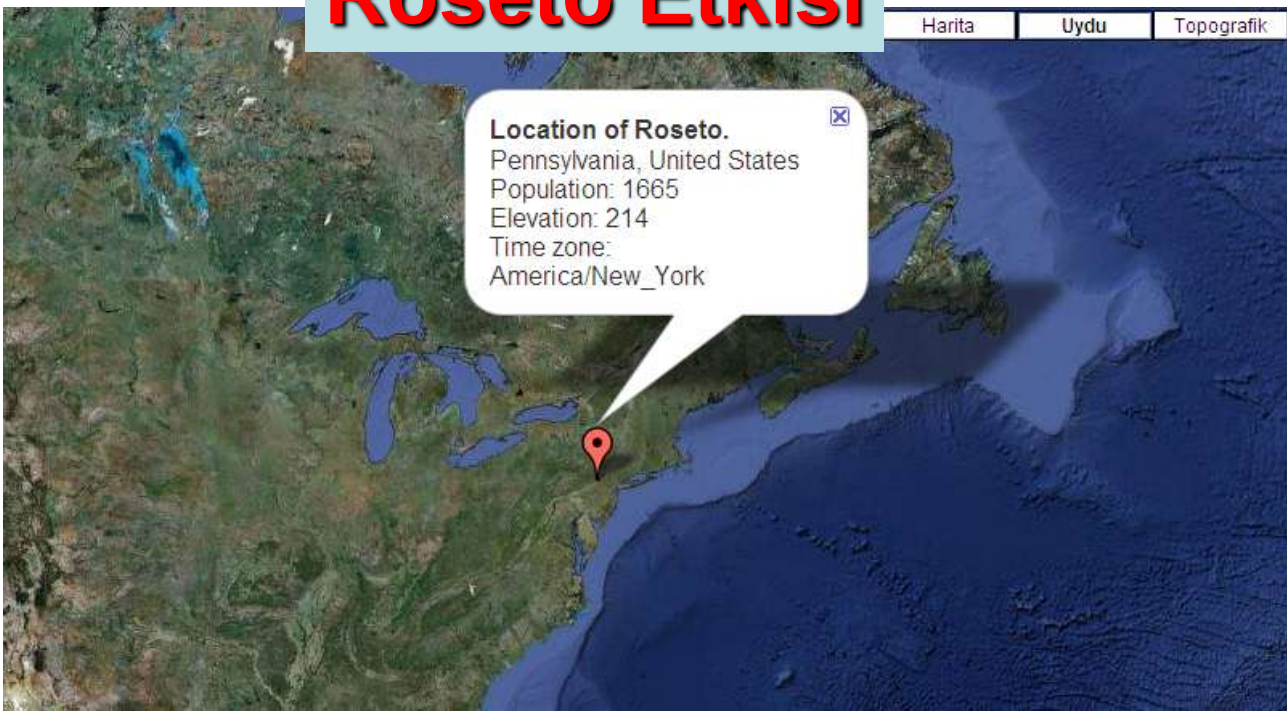

Geofrey Rose (1992)

- Koruyucu hekimlik stratejisi kitabında:

“Hastalıkların temel belirleyicileri ekonomik ve sosyal olmalıdır. ”

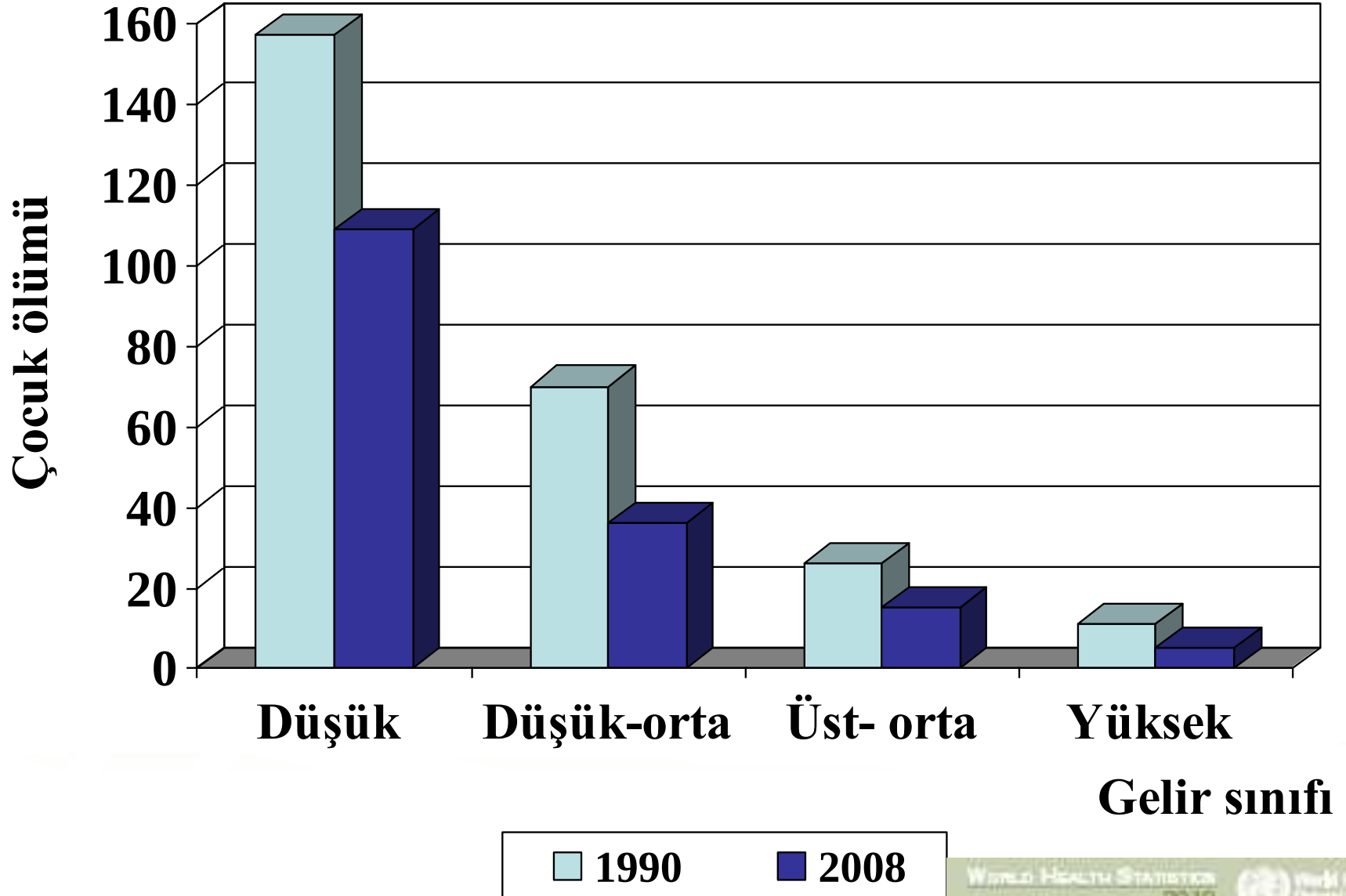
Mervyn Susser (1985)

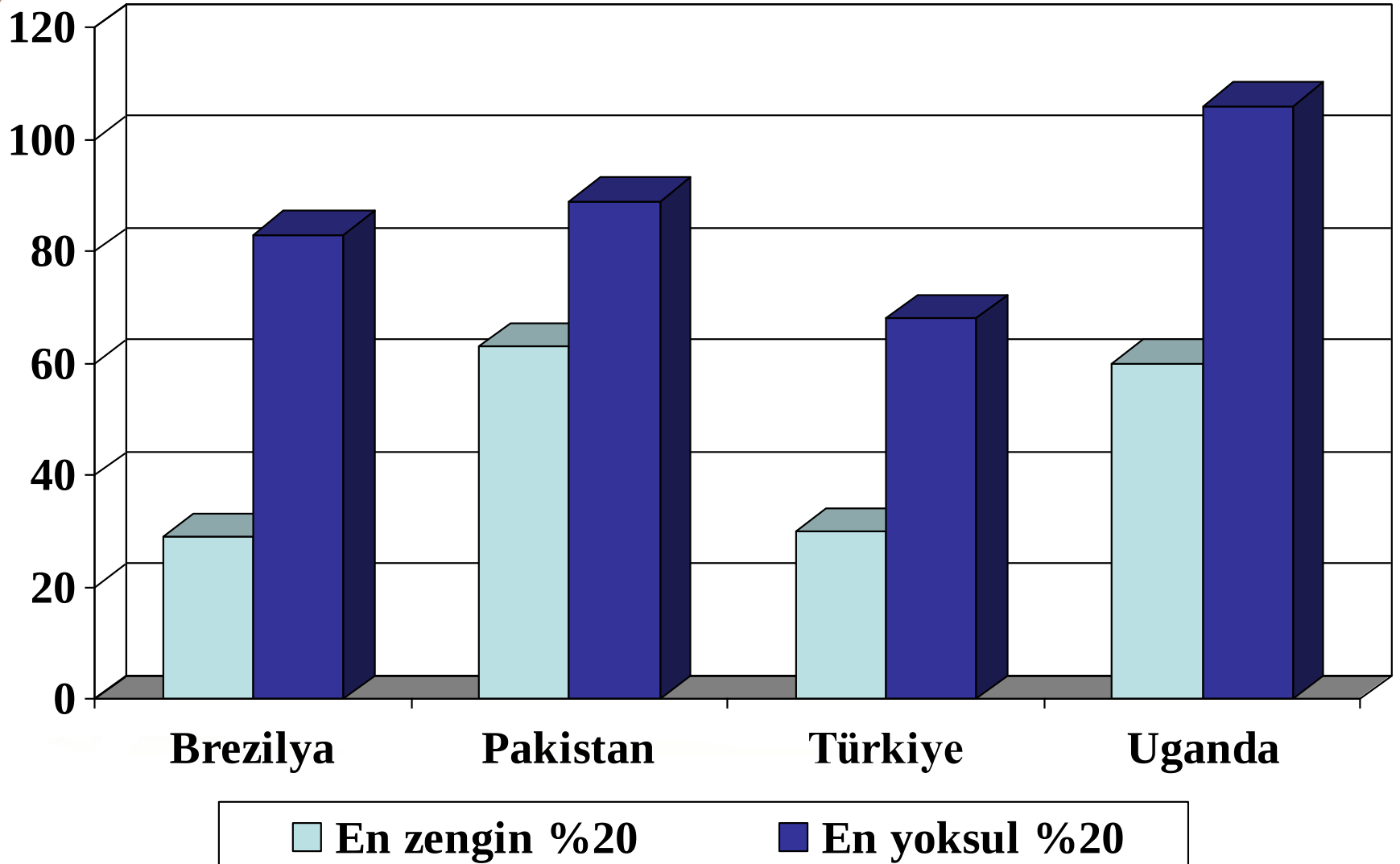
“Toplumlar
hastalıklarını,
kısmen kendileri yaratır.”

Gelirlerine Göre Ülkelerde 5 yaş altı çocuk ölümleri 1990-2008 (1000'de)

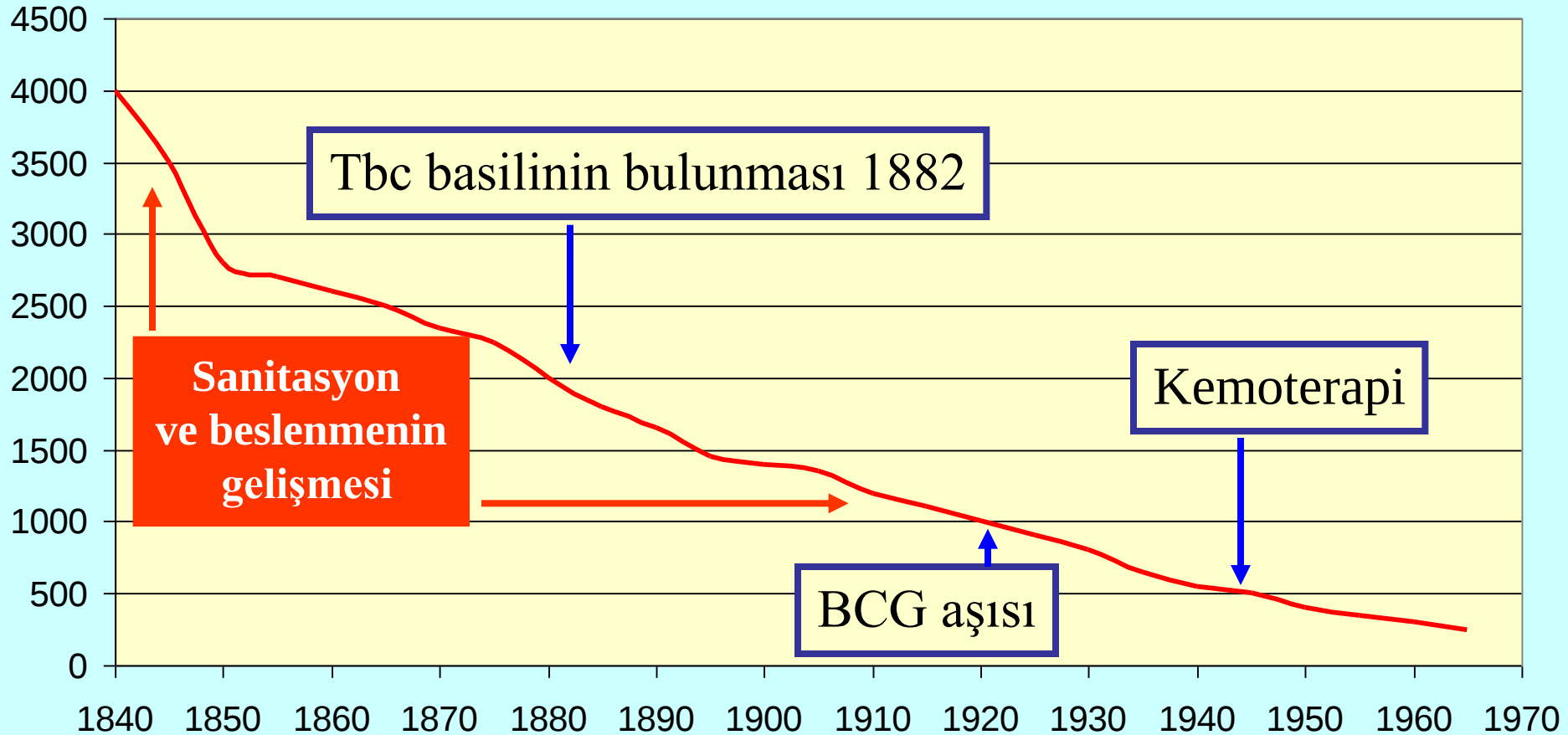

En zengin ve yoksullarda bebek ölümleri (1000 canlı doğumda)

İngiltere’de Akciğer Veremi Nedeniyle Yaşa Göre Standartlaştırılmış Ölüm Hızı (1840-1965)

Ölüm Hızı
(Milyonda)

Sağlığın Sosyal Belirleyicileri

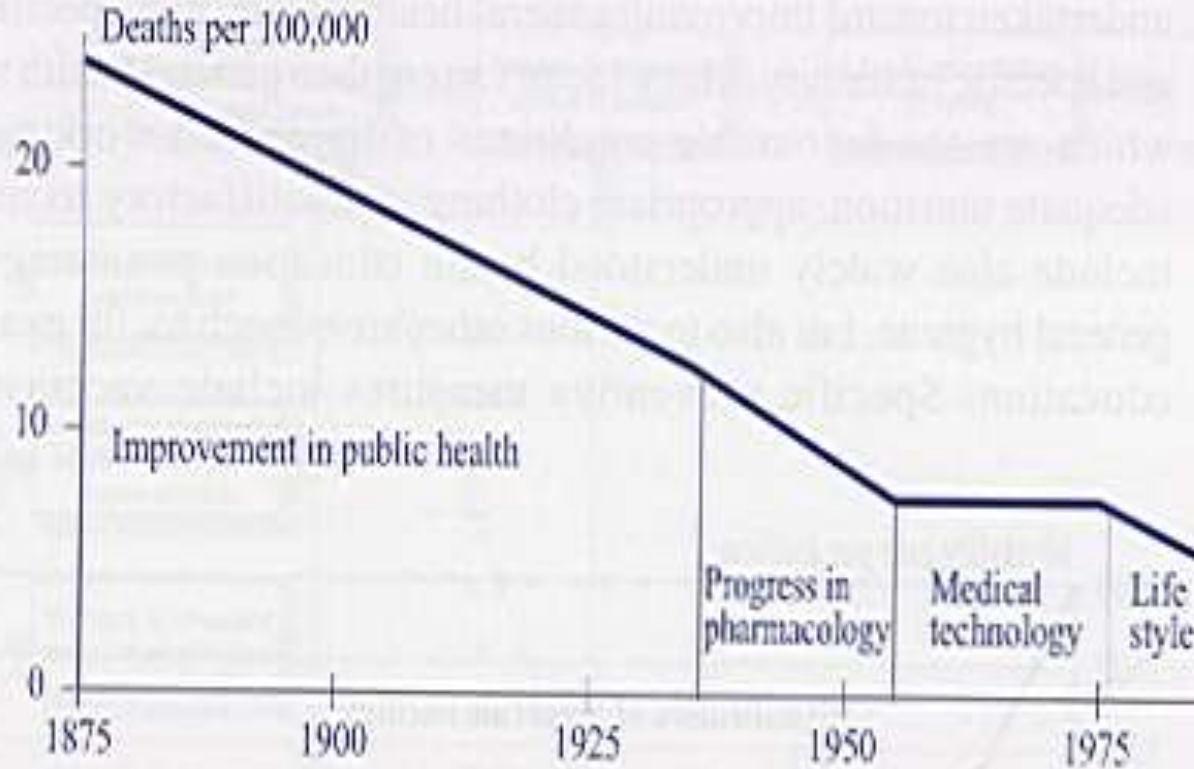
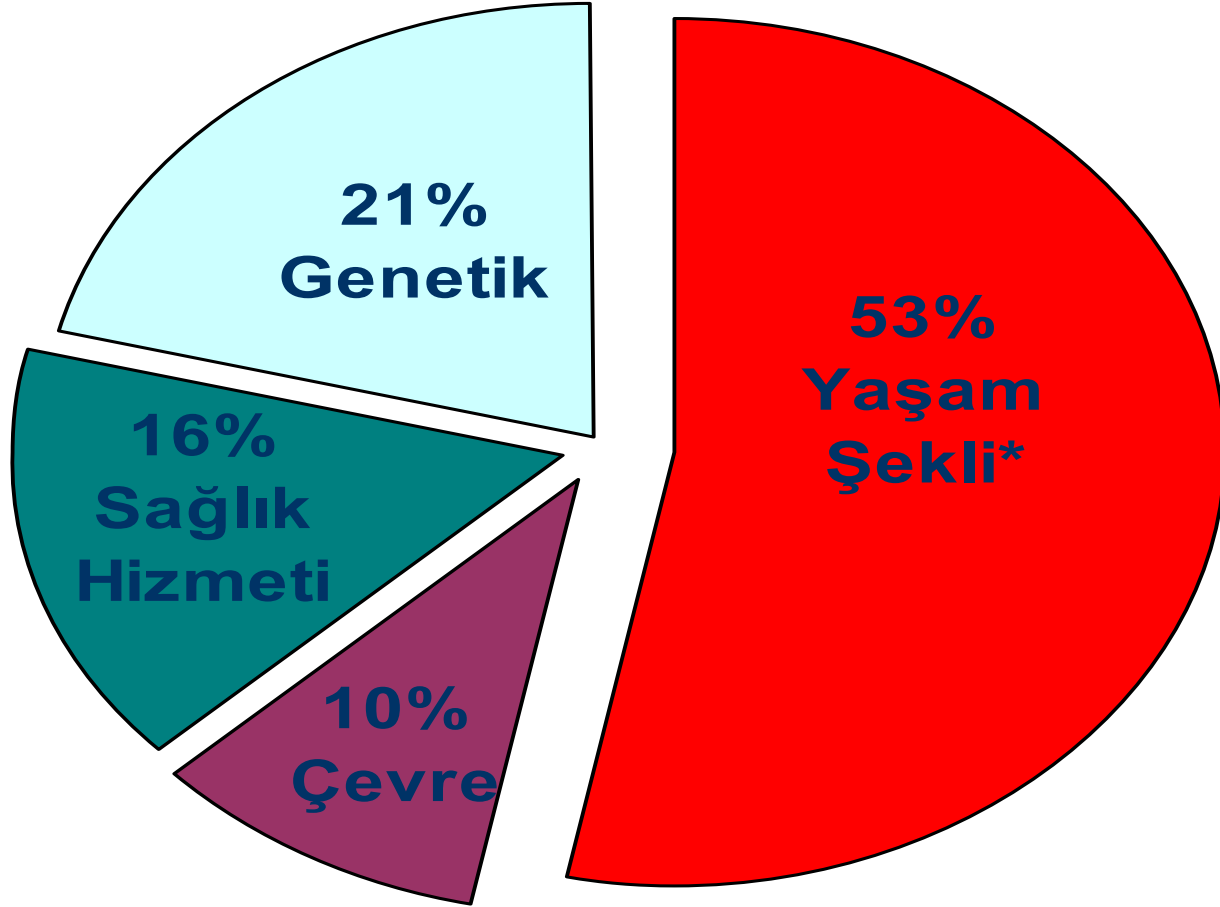

FIGURE 2.4. Determinants of health status of population over time.
Source: National Center for Health Statistics, US Public Health Service, 1983.

Toplumun Sağlık Durumunu Etkileyen Etmenler

* Sosyo-ekonomik durum, yaşı, cinsiyet, eğitim, alışkanlıklar vb

Kaynak: CDC, USA, 1975.

Ne anladık?

Sağlık yalnızca «tıbbi bakım» ile ilişkili değildir

- Sosyal ve politik koşullar yaşamı, iyi olma halini ve sağlığı etkiler
 - Bu nedenle, tüm politikaların sağlık ve sağlıkta eşitsizlik üzerine etkisinin değerlendirilmesi gerekir.

Sağlığın Belirleyicileri

- Yaş, cinsiyet, genetik yapı
- Bireysel davranışlar (sigara, alkol, beslenme, spor...)
- Sosyal destek (aile, arkadaş, toplum)
- Sosyo-ekonomik durum (gelir, eğitim...)
- Sağlık Hizmetleri (varlığı, ulaşım, kalite)
- Kültür
- Fizik çevre (su, hava, konut, trafik...)
- Çalışma durumu (işsizlik, iş koşulları)

Anne Eđitiminin etkileri

- Kadınlarda eğitim seviyesi düřtükçe
 - Erken evlilik artıyor
 - Gebelik sayısı artıyor
 - DÖB alma azalıyor
 - Doğum aralığı azalıyor
 - Çocuk doğurma yaşı düşüyor
 - Düşük sayısı artıyor

Erken çocukluk dönemi

- Kötü Sosyo-ekonomik koşulları
- erişkin
 - Felç,
 - Koroner kalp hastalıkları,
 - Solunum sistemi

Sağlığı iyi-kötü etkileyen fiziksel/toplumsal farklılıklar yaşam boyu oluşur ve birikerek etki gösterir.

Titanic

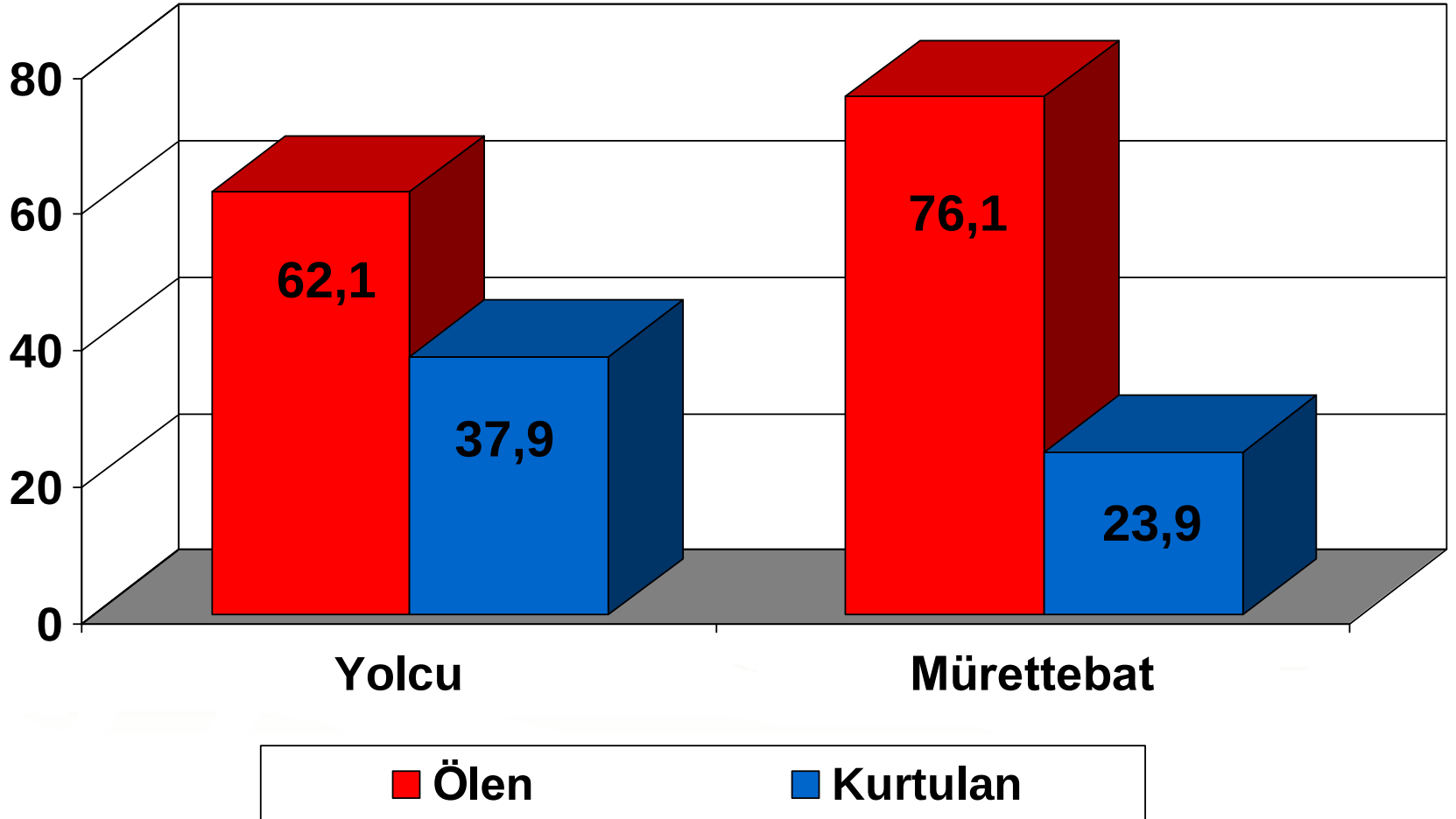

Yolcu : 1316

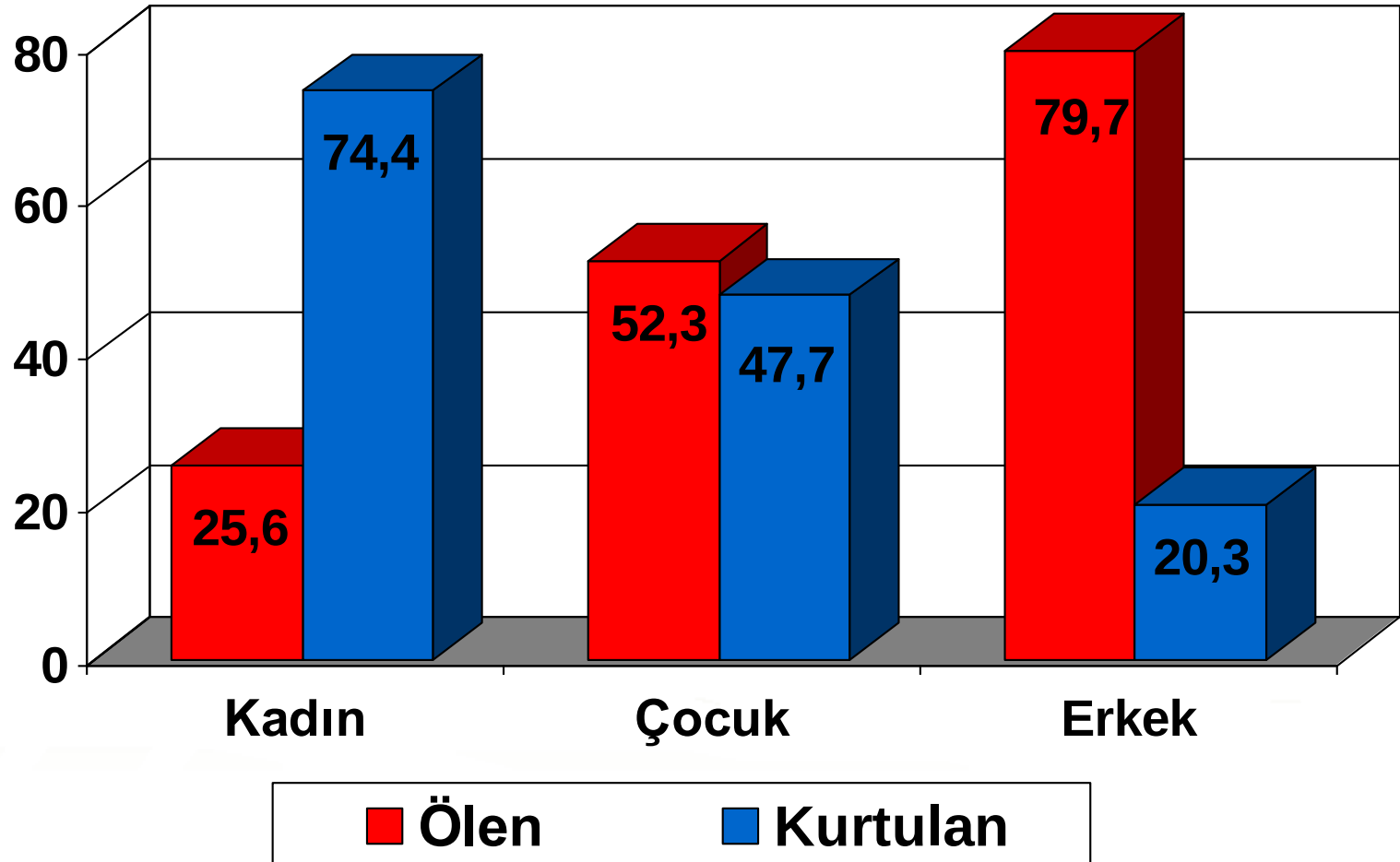
Mürettebat : 885

Yolcular Şanslıydı...

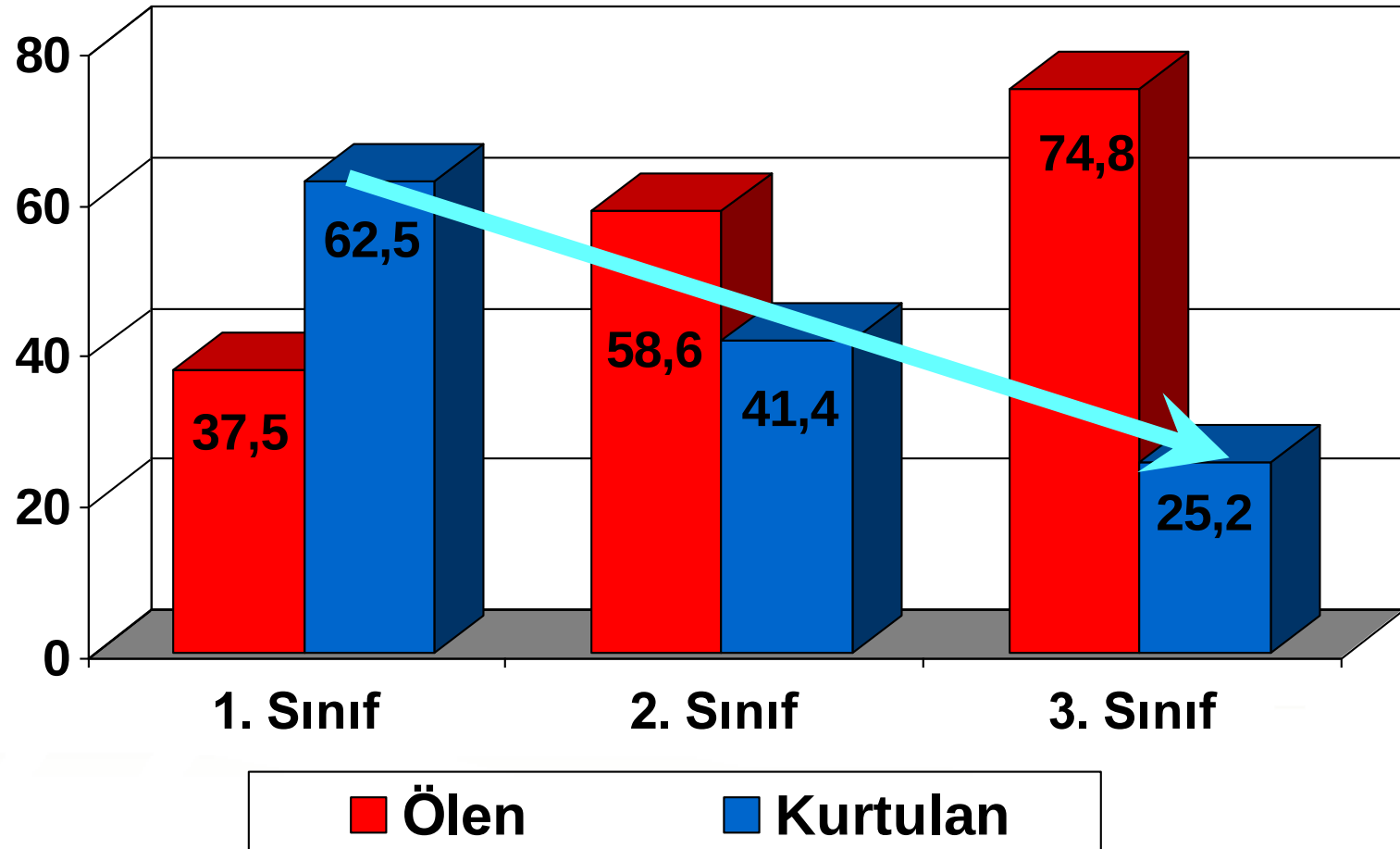

Kadınlar ve çocuklar da...

Zenginler Şanslıydı...

Bu veriler ne söylüyor?

- Toplumsal norm açısından:

kadın ve çocuklarda

- Sınıf açısından:

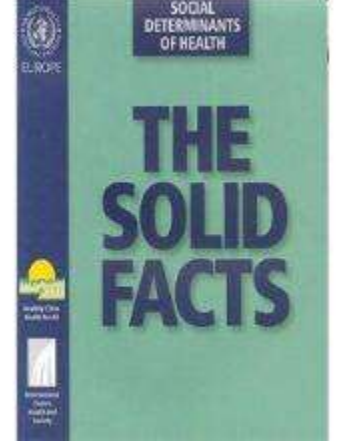
üst sınıflarda

yaşam şansı daha yüksek

Katı Gerçekler

- Düşük SED ile iskemik felç nedeniyle ölüm ilişkilidir.
- Yaşam şekli ve çalışma koşulları sağlığı etkiler
- Kötü SED sağlığı yaşam boyu ve birikerek etkiler
- İşsizler ve aileleri erken ölüm riski taşır.
- Düşük sosyal sınıfta ya da düşük gelirli erkeklerde artmış koroner kalp hastalığı

dezavantajlı gruplar ya da altta kalanlar...

- Yaşam şansı düşük
- Erken yaşta kronik hastalık ve sakatlık
- Hastalıkları ağır
- Yaşam kalitesi düşük
- Hızlı yaşlanma
- Hizmetlerden az yararlanma
- Başarısız tedavi/yetersiz sonuç
- Daha fazla acı
- İyi algıladıkları sağlık - yaşam dilimi daha az

Kısaca...

- Sosyal-Ekonomik-Çevresel-Bireysel Etmenler
- Sanitasyon- yaşam koşulları- halk sağlığı uygulamaları
- Sosyoekonomik durum
- Sosyo-ekonomik durumun birikici etkisi
- Sağlık eşitsizlikleri

Adil toplum ve sağlıklı yaşam için 6 hedef

1. Her çocuğa hayata en iyi biçimde başlama olanağı verilmesi
2. Tüm çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yeteneklerini geliştirmeleri için fırsat tanınması ve kendi hayatları üzerinde kontrol olanağı verilmesi
3. Herkes için adil istihdam ve iyi iş olanağının sunulması
4. Herkese sağlıklı yaşam standardı sağlanması
5. Sağlıklı ve sürdürülebilir alan ve toplumlar yaratılması ve geliştirilmesi
6. Koruyucu sağlık hizmetlerinin etkisinin ve öneminin artırılması

Dikkatiniz için teşekkür ederim

Alpaslan Türkkkan
aturkkan@uludag.edu.tr